

Szerb Köztársaság,

Oktatási, Tudományügyi és Technológiai Fejlesztési Minisztérium,

Belgrád

Újvidéki Egyetem, Bölcsészettudományi Kar,

Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék,

Újvidék

KÖRZETI ANYANYELVI VERSENY

2017/2018.

2. osztály

A tanuló kódja: _____

Pontszám: _____

UTASÍTÁS A TESZT MEGOLDÁSÁHOZ

Az anyanyelvi versenyre készült teszt összesen húsz feladatot tartalmaz, megoldásukra 90 perc áll rendelkezésedre. A feladatlagra írd fel a kódodat, majd figyelmesen olvasd végig a feladatokat! A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatod meg. Ne feledd, hogy a végleges válaszaidat golyóstollal kell beírnod, mivel a ceruzával írt megoldásokat a javító tanár nem értékelheti. De ügyelj arra is, hogy munkád áttekinthető, igényes külsejű legyen! Ha előbb befejezted a munkát, nézd át újra a megoldásokat, és csendben hagyd el a tantermet!

Sok sikert kívánunk!

Javította:

Amikor a kocsi bezörgött az udvarra, Nancsi néni ott állt a feljárón, csípőre tett kézzel és szelíd harciassággal. Nancsi néni el volt készülve, hogy a fiúk „megáztak” – ahogy Matula mondta –, és mivel Matula mondta, arra is el volt készülve, hogy a fiúk nagyon megáztak, de erre a látványra nem volt elkészülve.

– Jó napot, Nancsi néni – mondta Gyula rekedten, és mosolyogni igyekezett, de bal szeme csak félig nyílt ki, és orra – két mogyorónyi daganattal – egyáltalán nem vett részt ebben a mosolygásban. Az orr nem azonosította magát semmiféle mosollyal.

„Úgy álltam ott, mint egy kűbálvány – mondta később az öregasszony –, pedig még csak a fejüket láttam...”

– Megjöttünk, Nancsi néni – vidámkodott Bütyök is, hogy enyhítse az ijedséget, de fejét úgy tartotta, mint egy törekeny köcsögöt, és kissé ferdén, mint amikor a liba az eget kémleli –, megjöttünk.

– Látom – lehelte Nancsi –, látom, uramatyám... bár ne látnám. Hát szálljatok már le.

Először Bütyök mozdult meg, kidugván a takaró alól meztelen lábát.

Be kell vallanunk, hogy Bütyök kissé elpirult, mert ezek a lábak...

Nancsi néni szeme bővölten nézte Bütyök lábát, és a fiú fokozottan pirult, mert – ráadásul – hüvelykujja görcsöt kapott, és önállósítva magát, felfelé meredt, mint egy kútágas.

(Fekete István: *Tüskevár* – részlet)

1. „Nancsi néni szeme bővölten nézte Bütyök lábát...”

A *szem* főnév szóképzletünk finnugor alapnyelvből származó eleme. Az ilyen ősi eredetű alapszóképzletbeli egységeknek nagy szócsaládjuk van.

Gyűjtsd össze a *szem* főnév szócsaládjának néhány tagját az alábbi útmutatás szerint!

a) **Írj öt szóképzéssel keletkezett származékot** (az igéket elláthatod igekötőkkel is, ha azoknak jelentésmódosító szerepük van)!

.....

.....

b) **Írj öt összetett szót, amelyeknek elő- vagy utótagja a *szem* szó!**

.....

.....

2. **Írj két szólást az *orr* főnévvel!**

a) Illetéktelenül beleavatkozik valamibe:

b) Megsértődik:

3. **Írj két szólást, amely tartalmazza a *láb* szót!**

a) Elveszik:.....

b) Siess!:

4. **Írd ki a négy hasonlatot a fenti idézetből!**

.....

.....

5. **Milyen mássalhangzó-törvényszerűségek érvényesülnek az alábbi szavakban? Aláhúzással jelöld a helyüket, majd nevezd meg őket!**

harciassággal:

rekedten:

enyhítse:

meztelen:

6. **Tedd betűrendbe az alábbi szavakat!**

megáztak, mosolyogni, mogyorónyi, mosolygásban, mosollyal, megjöttünk, mozdult, meztelen, mert, meredt

.....

.....

.....

7. „Nancsi néni szeme búvólten nézte Bütyök lábát, és a fiú fokozottan pirult, mert – ráadásul – hüvelykujja görcsöt kapott, és önállósítva magát, felfelé meredt, mint egy kútágas.”

Állapítsd meg az alábbi szavak szófaját!

hüvelykujja:

görcsöt:.....

önállósítva:

felfelé: :

meredt:

8. **Függőleges vonalakkal bontsd morfémaíra az alábbi szóalakokat, majd állapítsd meg a szóalaknak megfelelő morfémaképletet (1=tő, 2=képző, 3=jel, 4=rag)! A szóelemeket jelölő számokat írd a nekik megfelelő morféma alá!**

harciassággal

ijedtséget

9. **Töltsd ki a táblázatot!**

	Mód	Idő	Szám	Személy	Ragozás
mondott					
	felszólító	jelen	egyes	második	tárgyas
mondhatja					
mondhatnák					
	felszólító	jelen	többes	első	alanyi

10. „Volt ott új bugylibicska és használt erszény, gyermekostor és szivarszipka, zenélődoboz és szájkosár, fél sarkantyú és szentkép, sőt egy kis egérfogó is, amit egészen könnyen fel lehetett állítani, és amely ujjának legkisebb érintésére lecsapódott.” (Fekete I.: Tüskevár)

A fenti idézetben **összetett szavak** találhatóak. **Hogyan módosul a helyesírásuk, ha további összetételi taggal bővülnek? Írd le helyesen az alábbi többszörös szóösszetételeket!**

- a) bugylibicskakészítés
- b) gyermekostorfonógép
- c) szivarszipkaszár
- d) zenélődobozhangolás
- e) szájkosárfényezés

11. **Milyen mondatrész** a következő mondatokban a **-val/-vel ragos szó?**

Írd a pontozott vonalakra a **mondatrész pontos megnevezését** (pl. helyhatározó)!
(Magadnak segítségül elemezheted a mondatokat.)

- a) Gyula a jó késsel a harcsát fölszelte.
- b) A kenyérrel a halat jóízűen ette.
- c) Vitte Matulához a fogást nagy pompával.
- d) Nyugtával dicsérd a napot.
- e) Még sosem foglalkozott elméleti kérdésekkel.

12. **Melyik írásmód helyes?**

Írj középre 1-est, ha az első, 2-est, ha a második, x-et, ha mindkét alak helyes!

a) hagyjuk		haggyuk
b) edzünk		eddzünk
c) játszad		játsszad
d) folyjon		follyon
e) borítsátok		borítjátok

13. Nézd meg figyelmesen a képet, majd oldd meg a feladatokat!

a) Magyarázd meg, milyen nyelvi humorra, ötletre épül a környezetvédelmi plakát szövege!

.....

.....

.....

.....

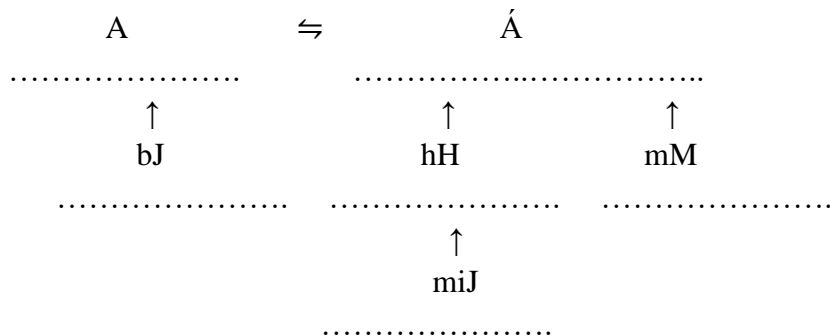
.....

b) A hangalak és jelentés viszonya alapján milyen típusú szó a szemét?

.....

14. A következő mondat **halandzsanyelven** íródott. Írd be a pontsorokra a megadott szerkezeti ábrának megfelelő mondatrészeket!

A gézmás lópiban bajbókosan csihogtak a vihorák gimboi.

15. A főnévi igenév többféle mondatrész szerepét is betöltheti. Lehet a mondatban: alany, jövő idejű állítmány a fog segédigével, tárgy, célhatározó. Írd a mondatok mellé, hogy a főnévi igenév milyen mondatrész szerepét tölti be az adott mondatban!

- a) Tavasszal a Bükkbe fogunk kirándulni.
- b) Kórusban énekelni jó.
- c) Zenetanárhoz gyakorolni járok.
- d) A testvérem szeret festeni.

16. Írd le helyesen azt a mondatot, amelyikben hiba van!

a) Akasszuk fel a fogásra a kabátokat! – A fogásra felakasszuk a kabátokat.

.....

b) Vajon kiozzák ma a dolgozatokat? – Kérem, osszátok ki a füzeteket!

.....

17. **Keresd ki** a szövegből azokat **a szavakat**, amelyek **szerkezetük, felépítésük** szerint **párba állíthatók a megadott szavakkal!**

A madarak télen sokat szenvednek az éhségtől. Ha szereted a nálunk telelő madarokat, és szívesen segítenél nekik átvészelni a telet, gondoskodj az élelmükről! Az etetőbe szórj kölest vagy tökmagot!

Pl.: gond/os/an – szív/es/en

- a) elkészülni
- b) kenyérhéjat
- c) barátságtól
- d) padokat
- e) síelő

18. **Ábrázold** a tanult módon **a tagmondatok összefüggését** az alábbi mondatban! **Nevezd meg az összetett mondat fajtáját is!**

Aztán mikor már Nancsi néni is kiment, Gyula megnézte a könyvet.

Ábra:

Mondatfajta:

19. **Írj egy-egy mondatot** a következő **szavakkal**, hogy a **jelentésbeli különbséget érzékeltesd!**

a) egyszer egy

.....

b) egyszeregy

.....

20. Egy teafőző készülékhez kaptuk az alábbi külföldi használati utasítást. **Javítsd ki! Fogalmazd meg** három mondatban **helyes magyarsággal!**

HASZNÁLATI UTASÍTÁS

Teafőző

Megnyit teteje készüléknek. Tartály bele víz, jel pirosig. Filter bele tesz tea egy, azután főzöt teát kapcsol be.

- a)
- b)
- c)

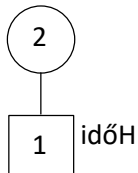
JAVÍTÁSI KULCS A 2. OSZTÁLYOS TESZTHEZ

(2018. évi körzeti anyanyelvi verseny)

1. a) Például: szemez, szemel, kiszemel, szemelget, szemtelen, szemtelenség, szemtelenkedik, beszemtelenkedik, elszemtelenedik, szemlél, szemlélő, szemléltet, szemléletes, szemlélődik, szemlélhető, szemes, szemelt, szemecske, szemű (apró szemű) stb. **5x0,1=0,5 pont**
- b) Például: szembetegség, szembogár, szemgödör, szemjáték, szemorvos, szempilla, szemüveg, szemfényvesztő, szemképráztató, babszem, gyöngyszem, láncszem, oltószem, ökörszem, pápaszem, tengerszem, tyúkszem **5x0,1=0,5 pont**
2. beleüti az orrát; felhúzza az orrát **2x0,5=1 pont**
3. lába kel; Egyik lábad itt, a másik ott!/Szedd a lábad! **2x0,5=1 pont**
4. Úgy álltam ott, mint a kűbálvány. / fejt úgy tartotta, mint egy törékeny köcsögöt /
kissé ferdén, mint amikor a liba az eget kémleli / felfelé meredt, mint egy kútágas
..... **4x0,25=1 pont**
5. harciassággal nyelvtanilag kötött teljes hasonulás/alaktani teljes hasonulás/(írásban)
jelölt teljes hasonulás)
rekedten (jelöletlen/zöngéesség szerinti részleges, majd teljes hasonulás) – elegendő,
ha az egyiket felismerik.
enyhítse (összeolvadás)
meztelen (zöngéesség szerinti részleges hasonulás)..... **4x0,25=1 pont**
6. megáztak, megjöttünk, meredt, mert, meztelen, mogyorónyi, mosolygásban,
mosollyal, mosolyogni, mozdult (csak helyes sorrend esetén) **1 pont**
7. hüvelykujja – főnév (köznév), görcsöt – főnév (köznév)
önállósítva – határozói igenév, felfelé – határozószó, meredt – ige **5x0,2=1 pont**
8. harc | i | (a)s | ság | gal; ijed | t | ség | (e)t – Előhangzós megoldás is elfogadható.
1 2 2 2 4 1 2 2 4..... **2x0,5=1 pont**
9. **5x0,2=1 pont**
	Mód	Idő	Szám	Személy	Ragozás
mondott	kijelentő	múlt	egyes	harmadik	alanyi
mond /mondjad	felszólító	jelen	egyes	második	tárgyas
mondhatja	kijelentő	jelen	egyes	harmadik	tárgyas
mondhatnák	feltételes	jelen	többes	harmadik	tárgyas
mondjunk	felszólító	jelen	többes	első	alanyi
10. bugylibicska-készítés; gyermekostor-fonógép; szivarszipkaszár;
zenélődoboz-hangolás; szájkosárfényezés **5x0,2=1 pont**

11. a) eszközhatározó; b) társhatározó; c) módhatározó
 d) időhatározó; e) állandó határozó..... **5x0,2=1 pont**
12. a) 1; b) x; c) 2; d) 1; e) x **5x0,2=1 pont**
13. a) A szemét szó kétféle jelentésére. /A szemét szónak két jelentése van. / A szemét szót kétféleképpen lehet érteni. / A szó értelmezhető a mondat tárgyaként és alanyaként is. / A szemét szó egyik jelentése: hulladék, a másik pedig a látószervre utal.
 b) homonima (azonos alakú szavak) **2x0,5=1 pont**
14. (Á): csihogtak; (A): gimboi; az alany birtokosjelzője (bJ): vihorák; az Á helyhatározója (hH): lópiban; a hH minőségjelzője (mJi): gézmás; az Á módhatározója (mH): bajbókosan **1 pont**
15. a) állítmány; b) alany; c) célhatározó; d) tárgy **4x0,25=1 pont**
16. a) A fogásra felakasztjuk a kabátokat.
 b) Vajon kiosztják ma a dolgozatokat? **2x0,5=1 pont**
17. a) átvészelni; b) tökmagot; c) éhségtől; d) madarakat; e) teelő **5x0,2=1 pont**
18. Alárendelő, időhatározói mondat. **2x0,5=1 pont**

Ábra:

19. a) Például: Egyszer egy szegény legény elindult szerencsét próbálni.
 b) Például: Egyszerű, mint az egyszeregy. **2x0,5=1 pont**
20. a) Pl.: Nyisd/Nyissa/Nyissuk fel a készülék tetejét! **4x0,25=1 pont**
 b) Pl.: A piros jelzésig töltsd/töltse/töltsük fel vízzel a tartályt!
 c) Pl.: Tégy/Tegyen/Tegyünk bele egy (adag, tasak) filteres teát, majd kapcsolj/kapcsolja/kapcsoljuk be a teafőzőt! (Minden helyes mondategységre /tagmondatra 0,25 pont jár.)